9. Голова Держгеокадастру Дмитро Макаренко презентував результати роботи Держгеокадастру у 2025 році. Кабінет Міністрів України, 2026. URL:https://www.kmu.gov.ua/news/holova-derzhheokadastru-dmytro-makarenko-prezentuvav-rezultaty-roboty-derzhheokadastru-u-2025-rotsi
10. Земельний кадастр в Україні: візія до 2030 року. Національний університет біоресурсів і природокористування України, кафедра земельного кадастру та кафедра землевпорядного проєктування. Київ, 2026. URL:https://nubip.edu.ua/sites/default/files/rich_text_files/Zemelnyi_kadastr_v_Ukraini_viziia_do_2030.pdf
11. Rysovskyy v. Ukraine, no. 29979/04, 20 October 2011. European Court of Human Rights (HUDOC). URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107088
12. Bratushka v. Ukraine, no. 67790/13. European Court of Human Rights. URL:https://app.lexploria.com/document/737941-d

УДК: 349.42(477)

КОНСТАНТИНОВИЧ Є.О., магістрант
Науковий керівник – **ЛИННИК Т.В.,** канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

КОЛІЗІЯ МІЖ ПРАВОМ НА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ ТА ПРАВОМ НА ПОВАГУ ДО ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ: ПІДХОДИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА

Розглянуто колізію права на свободу вираження поглядів (ст. 10 Конвенції) та права на повагу до приватного життя (ст. 8). Проаналізовано критерії балансування цих прав у практиці ЄСПЛ, зокрема щодо України.

Ключові слова: колізія прав людини, свобода вираження поглядів, право на приватність, Європейський суд з прав людини, баланс конвенційних прав.

Одними із фундаментальних та нормативно гарантованих прав людини є право на повагу до приватного і сімейного життя (ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (надалі буде згадуватися як Конвенція)) та право на свободу вираження поглядів (ст. 10 Конвенції). Жодне з цих прав не має наперед визначеного пріоритету чи переваги щодо іншого, а обидва підлягають обмеженням, передбаченим відповідно ч. 2 ст. 8 та ч. 2 ст. 10 Конвенції.[1] Це породжує системну колізію, розв'язання якої вимагає не прямого визначення ієрархії прав, а індивідуального балансування у кожній конкретній справі з урахуванням її фактичних обставин.

Фундаментом для формування критеріїв такого балансування є рішення Європейського суду з прав людини (далі буде згадуватися як ЄСПЛ) у справі Von Hannover v. Germany (No. 1) (2004), в якій Суд встановив порушення ст. 8 Конвенції, яке спричинила публікація німецьким виданням фотографії приватного життя принцеси Кароліни Ганноверської.[2] Суд наголосив, що публічний статус особи сам по собі не є достатньою підставою для необмеженого поширення інформації про її приватне життя, якщо особа не виконує офіційних державних функцій, а матеріал не сприяє дискусії, що становить суспільний інтерес.

Розвиток та систематизацію критеріїв для балансування між правами здійснено у справі Von Hannover v. Germany (No. 2) (Велика палата, 2012), у якій Суд визначив п'ять ключових критеріїв, якими повинні керуватися національні суди у прийнятті рішень:

1. Чи сприяє інформація дискусії, що становить суспільний інтерес;
2. Ступінь публічності особи та предмет повідомлення;
3. Попередня поведінка відповідної особи;
4. Зміст, форма та наслідки публікації;
5. Обставини, за яких було здобуто інформацію (зокрема фотографії). [3]

У цій справі Суд не встановив порушення ст. 8, оскільки національні суди коректно застосували принцип “margin of appreciation” (межі розсуду), належно зваживши обидва конвенційні права.

Схожі критерії було підтверджено та розвинуто у справі Axel Springer AG v. Germany (2012) [4] , що стосувалася публікації виданням Bild, яке належить компанії Axel Springer AG, інформації про арешт відомого актора за зберігання наркотиків. Суд визнав порушення ст. 10 Конвенції, підкресливши, що преса виконує наглядову роль для демократичного суспільства, буквально назвавши її "public watchdog" (сторожовий пес), а факт відкритого судового процесу є достатньою підставою суспільного інтересу до відповідної інформації. [4]

Для національної практики показовою стала справа "Українська Прес-Група проти України" (Ukrainian Media Group v. Ukraine, 2005) - перше рішення ЄСПЛ проти України за ст. 10 Конвенції. Під час президентської виборчої кампанії 1999 року газета "День" опублікувала статті з досить критичною оцінкою двох кандидатів на пост Президента України. [5] Національні суди стали на сторону політиків щодо захисту честі та гідності, зобов'язавши видання спростувати оціночні судження та відшкодувати шкоду. ЄСПЛ констатував порушення ст. 10 Конвенції, вказавши, що межі допустимої критики стосовно політиків є ширшими, ніж стосовно приватної особи, а вимога доводити правдивість оціночного судження, а не факту, суперечить самій природі свободи вираження поглядів. Це рішення заклало основу подальшої практики Суду щодо України (справи "Салов проти України", "Ляшко проти України", "Редакція газети „Правое дело" та Штекель проти України") та вплинуло на реформування національного підходу до розмежування фактичних тверджень і оціночних суджень у справах про захист честі, гідності та ділової репутації.

Отже, провівши дослідження практики ЄСПЛ, в ході якої сформувалися та були використані зазначені вище критерії, ми прийшли до висновку, що колізія між ст. 8 та ст. 10 Конвенції не розв'язується шляхом встановлення формальної ієрархії прав, а вимагає контекстуального, індивідуалізованого підходу. Національні суди держав-учасниць Конвенції, з огляду на фактичні обставини справ, мають самостійно здійснювати таке балансування, керуючись напрацьованими ЄСПЛ критеріями. Це забезпечує водночас єдність конвенційних стандартів і гнучкість їх застосування в національному правопорядку, зокрема в Україні, де питання розмежування журналістської свободи та захисту приватності й репутації залишається практично значущим, особливо в умовах активного розвитку цифрових медіа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 (ратифікована Законом України від 17.07.1997 № 475/97-ВР). URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

2. Von Hannover v. Germany, no. 59320/00, ECHR 2004-VI. URL:https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/2005/555.html

3. Von Hannover v. Germany (No. 2) [GC], nos. 40660/08 and 60641/08, ECHR 2012. URL:https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109029

4. Axel Springer AG v. Germany [GC], no. 39954/08, ECHR 2012. URL:https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109034

5. Ukrainian Media Group v. Ukraine, no. 72713/01, ECHR 2005. URL:https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79830

6. HUDOC — база даних рішень Європейського суду з прав людини. URL:https://hudoc.echr.coe.int

УДК 341.3

КРИВЕНДА Д.В., магістрант
Науковий керівник – **СОКИРИНСЬКА О.А.,** канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОЦИД ЯК П'ЯТИЙ МІЖНАРОДНИЙ ЗЛОЧИН У РИМСЬКОМУ СТАТУТІ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ПРАВОВІ ВИКЛИКИ КВАЛІФІКАЦІЇ І ДОКАЗУВАННЯ

У тезах проаналізовано перспективи криміналізації екоциду в Римському статуті Міжнародного кримінального суду крізь призму екологічних наслідків російської агресії в Україні. Досліджено нормативні